

Stockholm den 7 juli 2015

Umeå tingsrätt
Box 138
901 04 Umeå

Ansökan om stämning

Kärande: GE (Personuppgifter enligt [Bilaga 1](#))

Ombud: Jur. kand. Alexandra Gillström
Jur. kand. Sebastian Scheiman

Centrum för rättvisa, Box 2215, 103 15 Stockholm

alexandra.gillstrom@centrumforrattvisa.se
sebastian.scheiman@centrumforrattvisa.se

Svarande: Västerbottens läns landsting, 232100-0222
Landstingshuset, 901 89 Umeå

Saken: Skadestånd

Med stöd av bifogad fullmakt ([Bilaga 2](#)) får vi härmed ansöka om stämning och anföra följande.

Yrkanden

1. GE yrkar ersättning av Västerbottens läns landsting (Landstinget) med 10 000 kronor jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dag för delgivning av stämningsansökan till dess att betalning sker.
2. GE yrkar vidare ersättning för sina rättegångskostnader med ett belopp som kommer att anges senare.

Grunder

3. Landstinget har vid minst 27 tillfällen röjt uppgifter om GE:s vårdtillfällen och hälsa till GE:s bank och därmed även till Landstingets betaltjänstleverantör för kortbetalning. I samband med att GE har betalat för vård hos Landstinget med kontokort har Landstinget röjt uppgifter till banken och betaltjänstleverantören om vid vilken tid och vid vilken specifik avdelning GE har vårdats. Vid 13 av dessa 27 tillfällen har Landstinget röjt uppgifter om att GE vänt sig till psykiatrin, en uppgift som är särskilt känslig ur integritetssynpunkt.
4. Uppgifterna om vilka avdelningar eller mottagningar som GE har besökt har varken varit nödvändiga, adekvata eller relevanta i förhållande till ändamålet med behandlingen, som har varit att kunna genomföra kortbetalningar till Landstinget. Landstinget har därmed behandlat GE:s personuppgifter i strid med 9 § pp. e och f personuppgiftslagen (1998:204)(PuL). Lagbrottet har lett till skada och kränkning av GE:s personliga integritet. Detta innebär att landstingsstyrelsen som är personuppgiftsansvarig enligt 5 § PuL i kombination med 2 kap. 6 § och 1 kap. 3 § patientdatalagen (2008:355)(PDL) ska utge skadestånd till GE enligt 48 § PuL.
5. Landstingets hantering innebär också att skadestånd ska utgå enligt 3 kap. 1 § p. 3 skadeståndslagen (1972:207)(SkL). Landstingets anställda har kränkt GE på sätt som anges i 2 kap. 3 § SkL genom fel eller försummelse i tjänsten, då de uppsåtligt eller i vart fall av oaktsamhet allvarligt har kränkt GE genom brott mot tystnadsplikten i 20 kap. 3 § brottsbalken

(1962:700)(BrB). Detta har skett genom att anställda hos Landstinget röjt sekretesskyddade uppgifter om GE:s hälsa som de anställda har varit tvungna att hemlighålla enligt 25 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)(OSL).

6. Skadestånd ska även utgå på grund av den överträdelse av art. 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) som utlämnandet av personuppgifter har inneburit. När Landstinget har lämnat uppgifter om GE:s vårdtillfällen och hälsa har GE:s rätt till privatliv inskränkts utan stöd i lag. Inskränkningen har i ett demokratiskt samhälle heller inte varit nödvändig med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välstånd eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.

Hemställan om beaktande av sekretess

7. GE lämnade den 13 februari 2013 in en begäran om ersättning till Landstinget, som svarade att det inte tänkte ersätta honom. Begäran om ersättning utformades med fokus på att i största möjliga mån fortsatt skydda GE:s personliga integritet. Bland annat förtydligades i inledningen av kravet att GE inte eftergav sekretessen för någon av de sekretesskyddade uppgifter som begäran omfattade. GE hemställde också att hans begäran, särskilt den bilaga som innefattar hans personuppgifter, försågs med en sekretessmarkering.
8. Liknande önskemål eller krav kan inte göras inför tingsrätten. GE vill dock fästa domstolens uppmärksamhet vid den paradox som har uppstått för GE efter att Landstinget nekat hans begäran. GE har genom Landstingets agerande försatts i en situation där han tvingas till att ge upp delar av sitt sekretesskydd för att få överträdelsen mot sig erkänd.
9. För att Landstingets fel ska erkännas och för att Landstinget ska hållas ansvarigt för att obehörigen ha röjt skyddade uppgifter om GE:s vårdtillfällen och hälsa måste han själv nu bryta delar av sitt sekretesskydd

och lämna uppgifter till domstol för att få den upprättelse och gottgörelse som han har rätt till enligt lag.

10. GE hemställer därför om att tingsrätten beaktar detta förhållande vid en eventuell sekretessprövning av handlingarna i detta mål, framförallt vad det gäller Bilaga 1 och Bilaga 2.

Sakomständigheter

11. GE har vid ett antal tillfällen uppsökt vård i Västerbotten där han bor. Syftet med vården har varierat. Som exempel kan nämnas att han har sökt vård för utmattningssymptom. Huvudman för de vårdställen som GE har besökt är Västerbottens läns landsting.
12. År 2008 uppmärksammade GE för första gången att det på hans kontoutdrag hos banken framgick vid vilken specifik avdelning eller mottagning han hade uppsökt vård. På kontoutdragen stod exempelvis "PSYKMOTTAGNING" och "HUDMOTTAGNINGE" [sic] i ärenderaden (se Bilaga 3).
13. När GE undersökte sina tidigare kontoutdrag upptäckte han att banken hade fått uppgifter om hans vårdbesök varje gång han betalat för vård med kontokort sedan åtminstone år 2004 (se Bilaga 4).
14. När GE betalat för vård med sitt kontokort har han fått två kvitton – dels ett kassakvitto, dels ett kvitto från betalkortsterminalen. Det är informationen på det senare kvittot som skickas från Landstinget via betalkortsterminalen och som blir känd utanför Landstinget.
15. GE har inte sparat några kvitton från sina vårdbesök. Det är emellertid klart genom hans kontoutdrag att i vart fall hans bank har fått information om när och vid vilken specifik avdelning eller mottagning inom Landstinget som han har fått vård. Informationen som har skickats till banken genom betalkortsterminalen har även varit synlig för leverantören av betaltjänsten då uppgifterna passerat betaltjänstleverantören på vägen till banken. Uppgifter om GE har därmed inte bara lämnats till hans bank utan även till Landstingets betaltjänstleverantör.

16. GE upplevde ett stort obehag och kände sig utlämnad när han förstod att Landstinget hade lämnat ut uppgifter om hans vårdbesök, utan att han själv hade samtyckt till detta. Utöver sin generella oro för eventuella konsekvenser av att känsliga uppgifter om honom spridits utanför Landstinget insåg han att informationen kunde komma att påverka banken inför förhandlingar om exempelvis lånevillkor.
17. Av dessa anledningar försökte GE, anonymt, uppmärksamma Landstingets politiker på att känslig information om patienter spreds till patienternas banker när de betalade med kort för vård hos Landstinget. GE tog under pseudonym också upp frågan med tjänstemän på Landstinget vid upprepade tillfällen, ofta utan att få svar.
18. Frågan togs upp till behandling av landstingsfullmäktige vid sammanträde den 21 oktober 2010 efter att ha lagts fram i en motion av en enskild landstingspolitiker. Motionären föreslog att Landstinget skulle stärka integritetsskyddet för patienter som betalade för vård med kort. Motionen avslogs dock av landstingsfullmäktige på förslag av landstingsstyrelsen. Landstingsstyrelsen menade att Landstingets hantering av uppgifter vid kortbetalning inte kunde betraktas som ett hot mot den personliga integriteten (se [Bilaga 5](#) och [Bilaga 6](#)).
19. GE:s känslor av frustration och maktlöshet förstärktes när han blev varse om att frågan om personlig integritet vid kontokortsbetalningar hade varit uppe på högsta beslutsnivå i Landstinget utan att Landstinget hade valt att ändra sina rutiner.
20. Kränkningarna av GE:s integritet upprepades gång efter annan. Även fortsättningsvis framgick av hans kontoutdrag vid vilken specifik avdelning eller mottagning han uppsökt vård. Han kände sig illa till mods varje gång han såg att i vart fall hans bank hade fått uppgifter om när och var han hade sökt vård. Särskilt illa berörd blev GE när han såg att banken hade information om att och när han hade uppsökt psykiatrin eftersom den uppgiften är särskilt privat.
21. I ett annat ärende förelade Datainspektionen (DI) den 14 oktober 2013 Karolinska universitetssjukhuset (KS) att omedelbart upphöra med att lämna ut personuppgifter till betaltjänstleverantören, alltså på det sätt som

Västerbottens läns landsting också hade gjort i GE:s fall. Först efter DI:s beslut ändrade Västerbottens läns landsting sina rutiner vid kortbetalning.

22. Det hade då gått fyra år sedan GE för första gången uppmärksammat att Landstinget kränkt hans lagskyddade rätt till personlig integritet.
23. För att få upprättelse och gottgörelse vände sig GE, genom undertecknade ombud, den 13 februari 2015 direkt till Landstinget med en begäran om ersättning för kränkning av personlig integritet (Bilaga 7).
24. Den 5 mars 2015 svarade Landstinget att det inte tänker ersätta GE (Bilaga 8). Detta eftersom kränkningen av honom enligt Landstinget är "helt obetydlig". Landstinget skriver också i sitt svar att hanteringen av GE:s personuppgifter under perioden "utifrån Datainspektionens beslut" inte varit "optimal". Landstinget svar till GE har inte en sådan form att det har gått att överklaga.
25. Landstinget har inte med ett ord, vare sig i svarsbrevet eller på annat sätt, försökt att ge GE en ursäkt eller på något annat sätt beklagat det som har hänt honom. Av dessa anledningar vänder sig nu GE till tingsrätten med sitt krav på upprättelse och gottgörelse.

Utveckling av rättsliga grunder

Disposition

26. Nedan följer en genomgång av de rättsliga grunderna för talan. Först sägs något om rätten till respekt för privatlivet och skyddet för den personliga integriteten gällande sjukvårdsuppgifter på ett generellt plan. Sedan tas PuL, OSL och Europakonventionen upp var för sig i nämnd ordning. Därefter redogörs för bestämmelserna om skadestånd enligt respektive norm samt skadeståndets storlek med koppling till kränkningens allvar. Till sist finns en sammanfattning av de rättsliga grunderna.

Generellt om rätten till respekt för privatlivet och skyddet för den personliga integriteten gällande sjukvårdsuppgifter

27. Skyddet för personuppgifter är en del av rätten till respekt för privatlivet. Rättigheten skyddas av såväl svensk grundlag (2 kap. 6 § st. 2 regeringsformen [1974:152]), som Europakonventionen (art. 8) och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (rätten till respekt för privatlivet i art. 7 och rätten till skydd av personuppgifter i art. 8).
28. Rätten till skydd för privat- och familjeliv i art. 8 i Europakonventionen är en relativ rättighet och får därför enligt vissa förutsättningar inskränkas. Dessa förutsättningar framkommer av art. 8.2 där det framgår att rättigheten inte får inskränkas annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välstånd eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.
29. Rätten till skydd och respekt för personlig integritet och privatliv får inte begränsas utan noggranna överväganden. Av 25 kap. 1 § OSL följer enligt huvudregeln att sekretess gäller inom sjukvården för uppgifter om en persons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. Paragrafen innehåller ett så kallat omvänt skaderekvisit – det vill säga en presumtion för sekretess. En uppgift får bara lämnas ut om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.
30. Av RÅ 1986 not. 468 framgår att sekretessen bland annat utgör hinder för att lämna ut uppgifter om vilka personer som vårdats på en viss avdelning. JO har uttalat att om det i ett TV-program visas bilder som anger att en person vårdas eller vistas på sjukhus är detta i princip ett röjande av enskilds personliga förhållanden, det vill säga av sekretesskyddade uppgifter (JO 1998/99 s. 458).
31. Europadomstolen har också fastslagit att skyddet för personuppgifter, särskilt medicinska data, är av fundamental betydelse för en persons integritet (*Z mot Finland*, dom den 25 februari 1997, p. 95).

32. Uppgifter om psykiskt sjukdomstillstånd är av särskilt integritetskänslig natur. I GE:s fall är som nämnt 25 kap. 1 § OSL tillämplig sekretessbestämmelse, men det kan här nämnas att uppgifter om psykiskt sjukdomstillstånd inte heller bör lämnas ut i fall där endast 21 kap. 1 § OSL är tillämplig, trots att den senare bestämmelsen innehåller ett kvalificerat skaderekvisit – alltså trots en stark presumtion för offentlighet. Lagstiftaren har nämligen klargjort att uppgifter kan hemlighållas om de är av särskilt integritetskänslig natur, och ett exempel på en sådan uppgift av särskilt integritetskänslig natur är uppgift om psykisk sjukdom. (Se Bohlin, Offentlighetsprincipen, åttonde upplagan, Norstedts juridik 2010, s. 205 samt förarbete till ändring av sekretesslagen [1980:100] som bestämmelsen i 21 kap. 1 § OSL överförts från, prop. 2005/06:161 s. 9.)
33. I PuL betecknas personuppgifter som rör hälsa som *känsliga personuppgifter* enligt 13 § st. 3 PuL. Det är som huvudregel förbjudet att behandla personuppgifter om hälsa. Den som ändå vill behandla sådana uppgifter måste bland annat uppfylla de grundläggande krav på behandling av personuppgifter som uppställs i 9 § PuL.
34. Av 9 § p. e PuL framgår att den personuppgiftsansvarige ska se till att de personuppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet med behandlingen. Detta innebär att ovidkommande uppgifter inte får behandlas. Av 9 § p. f PuL framgår vidare att inte fler personuppgifter än nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen får behandlas.

Överträdelserna av PuL, OSL och Europakonventionen

Landstinget har brutit mot personuppgiftslagen

35. Landstinget ska enligt de grundläggande kraven i 9 § pp. e och f PuL se till att de personuppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet med behandlingen och att fler personuppgifter än nödvändigt, med hänsyn till ändamålet med behandlingen, inte behandlas.
36. Enligt lagen (2010:751) om betaltjänster måste vissa uppgifter lämnas till betaltjänstleverantören vid betalning med kontokort. Frågan är om de uppgifter som har lämnats till betaltjänstleverantören om GE när han

betalat med kontokort till Landstinget var adekvata, relevanta och nödvändiga för att uppfylla kraven enligt lagen om betaltjänster.

37. DI har som ovan framgår i ett liknande fall konstaterat att KS behandlat personuppgifter i strid med PuL (DI:s diarienummer 1416-2012). DI konstaterade att KS behandlade personuppgifter i strid med PuL genom att dels lämna ut personuppgifter som inte är adekvata eller relevanta för ändamålet, dels lämna ut fler uppgifter än nödvändigt till betaltjänstleverantören. DI förelade därför KS att omedelbart upphöra med att lämna ut sådana personuppgifter till betaltjänstleverantören.
38. KS och Västerbottens läns landstings hanteringar av personuppgifter vid kontokortsbetalning har till stora delar varit identiska.
39. På DI:s begäran lämnade KS in kopior på två betalningskvitton, dels ett kassakvitto, dels ett betalkortsterminalkvitto. På det ena kvittot framgick följande uppgifter: landstingets namn, sjukhusets namn, avdelningens namn, besöksdatum och tidpunkt, patientens personnummer, namn på vårdgivare (fysisk person), erlagd avgift, kontonummer samt om besöket gällde enskilt nybesök, ej akut, på specialistavdelning. På det andra kvittot framgick följande uppgifter: mottagningens namn, plats eller ort, avgiften samt datum och tidpunkt för besöket.
40. DI konstaterade att det i tillägg inte ska framgå vilken avdelning eller mottagning patienten har besökt. Inte heller ska personnummer eller övriga personuppgifter, om sådana uppgifter registreras, skickas över till betaltjänstleverantören om det inte finns ett uttryckligt lagstöd för detta.
41. Det är klarlagt att Västerbottens läns landsting har röjt uppgifter om vid vilka avdelningar GE har uppsökt vård. Det framgår av GE:s kontoutdrag (se Bilaga 3). Detta innebär att även Landstingets betaltjänstleverantör har tagit del av uppgifterna eftersom dessa uppgifter passerar betaltjänstleverantören innan de skickas vidare till banken.
42. Det är möjligt att fler uppgifter än de som framgår av GE:s kontoutdrag har skickats vidare från Landstinget. En undersökning av de betalkortsterminalkvitton (så kallade babs-kvitton) som finns hos Landstinget eller hos vårdgivarna angående GE:s kontokortsbetalningar

skulle visa exakt i vilken omfattning Landstinget har röjt uppgifter om GE och hans vårdbesök. GE har försökt, men inte lyckats att få ut dessa babskvitton från Landstinget. GE:s kontoutdrag är emellertid tillräckliga för att konstatera att uppgifter om vilka avdelningar GE har besökt röjts för i vart fall hans bank.

43. Av DI:s beslut framgår att endast uppgiften om att betalning skett på sjukhuset är tillräcklig information att skicka till betaltjänstleverantören. I GE:s fall är det tillräckligt att uppgift lämnas om att betalning skett hos Västerbottens läns landsting.
44. Sammantaget innebär ovanstående att Landstinget har brutit mot de grundläggande kraven på behandlingen av personuppgifter enligt PuL och därmed har kränkt GE:s rätt till personlig integritet.

Landstinget har brutit mot offentlighets- och sekretesslagen

45. GE:s hälsouppgifter omfattas även av skyddet i OSL. Enligt 25 kap. 1 § OSL gäller sekretess för uppgifter om GE:s hälsa om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att han eller någon av hans närstående lider men. Som ovan framgår har Landstinget röjt sekretessbelagda uppgifter om GE.
46. Det kan i allmänhet antas att den enskilde lider men om dennes sjukvårdsuppgifter röjs till utomstående. Trots risken för att GE skulle lida men har Landstinget lämnat ut hans uppgifter till hans bank och till Landstingets betaltjänstleverantör. Faran för att GE skulle lida men har realiserats i fallet. Röjandet har inneburit stor oro samt att han upplevt ett stort obehag och känt sig utlämnad under de fyra år som Landstinget röjt uppgifter om hans vårdkontakter. Särskilt illa berörd blev GE när han såg att banken hade information om att han hade uppsökt psykiatrin eftersom den uppgiften är särskilt privat. Uppgifterna borde alltså inte ha lämnats ut till banken och betaltjänstleverantören. Landstinget har därmed brutit mot sekretesskyddet i OSL.

Landstinget har brutit mot Europakonventionen

47. Som framgår ovan har Landstinget inte haft något lagligt stöd för att lämna ut uppgifter om GE:s vård eller hälsa. Inskränkningen av hans rätt till

privatliv har heller inte varit nödvändig eller proportionerlig. Därmed har en överträdelse skett av art. 8 i Europakonventionen.

Skadestånd ska utgå

Allmänt om tillgängliga rättsmedel

48. Det bör nämnas att inga andra rättsmedel än skadestånd står till buds för GE i detta skede. Landstinget har för det första konsekvent och under många års tid vägrat att rätta sina rutiner vid kortbetalningar för att kränkningarna och lagbrotten skulle upphöra, trots upprepade påtryckningar från GE:s sida. För det andra har Landstinget som svar på GE:s krav den 13 februari 2015 inte velat gottgöra honom på något som helst sätt. Landstinget har inte bett om ursäkt eller på något annat sätt erkänt eller beklagat det som GE utsatts för.
49. Landstinget har i och med detta försatt GE i en situation där han, för att Landstingets fel ska erkännas och för att Landstinget ska hållas ansvarigt för att obehörigen ha röjt skyddade uppgifter om GE:s vårdtillfällen och hälsa, måste bryta delar av sitt sekretesskydd och lämna uppgifter till domstol för att få den upprättelse och gottgörelse som han har rätt till enligt lag – nu med skadestånd som enda tillgängliga rättsmedel.
50. Vad gäller val av ansvarsbestämmelse har Högsta domstolen bland annat i NJA 2013 s. 842 uttalat att skadestånd enligt Europakonventionen är sekundärt i förhållande till den kompensation som följer av den "nationella rätten". Vidare är SkL enligt sin 1 kap. 1 § subsidiär till andra bestämmelser om skadestånd. Därför ska en prövning av skadeståndet i detta mål först göras med utgångspunkt i 48 § PuL. Som framgår nedan kan kränkningen enligt PuL dock ses som mer allvarlig om ansvar även kan utdömas enligt Europakonventionen och SkL.

Personuppgiftslagen

51. Enligt 48 § PuL ska den personuppgiftsansvarige ersätta den registrerade för skada och kränkning av den personliga integriteten som en behandling av personuppgifter i strid med PuL har orsakat. Landstingsstyrelsen är

personuppgiftsansvarig i fallet enligt 5 § PuL i kombination med 2 kap. 6 § och 1 kap. 3 § PDL.

52. Ersättningskyldighet gentemot den registrerade föreligger så snart behandling har skett i strid med någon bestämmelse i PuL. Det finns enligt 48 § PuL inget krav på varken uppsåt eller oaktsamhet för skadeståndsansvar, utan ansvaret är strikt (jämför Högsta domstolens bedömning i NJA 2013 s. 1046 p. 8).
53. Landstinget har behandlat GE:s personuppgifter i strid med 9 § pp. e och f och ska därför ersätta honom för den skada som han har orsakats.

Skadeståndslagen

54. Enligt principalansvaret i 3 kap. 1 § p. 3 SkL ska den som har arbetstagare i sin tjänst ersätta skada på grund av att arbetstagaren kränker någon annan på sätt som anges i 2 kap. 3 § SkL genom fel eller försummelse i tjänsten.
55. Enligt Svea hovrätts dom den 26 november 2014 (mål nr T 803-14) räcker det att konstatera att någon anställd för vilken arbetsgivaren svarar har gjort sig skyldig till skadeståndsgrundande brott. Det är alltså inte nödvändigt att peka ut vilka specifika individer på Landstinget som har begått brott mot tystnadsplikten, utan det räcker med att konstatera att sekretesskyddade uppgifter har läckt ut i strid med lag och att detta inneburit att någon på Landstinget har gjort sig skyldig till skadeståndsgrundande brott. I fallet från hovrätten ålades Uppsala läns landsting att utge skadestånd enligt 3 kap. 1 § p. 3 SkL till anhöriga till en filmad patient utan att någon enskild anställd pekades ut som ansvarig för uppgiftsröjandet i fallet.
56. Anställda hos Landstinget har genom fel eller försummelse lämnat ut sekretessbelagda uppgifter om GE och allvarligt kränkt GE genom brott mot tystnadsplikten i 20 kap. 3 § brottsbalken. De anställda har röjt sekretesskyddade uppgifter om GE:s hälsa som de har varit tvungna att hemlighålla enligt 25 kap. 1 § OSL. Som framgår ovan medför PuL inte att uppgifterna har kunnat lämnas ut.

57. Det är Landstinget som i praktiken bestämmer vilka uppgifter som ska skickas vidare till banken vid betalningstransaktionen. Någon eller några personer på Landstinget har meddelat Landstingets betaltjänstleverantör att uppgifter om vid vilken avdelning patienter har betalat med kort ska skickas med i betalningsinformationen. Någon eller några på Landstinget har därmed begärt, godkänt eller möjliggjort att systemet ska skicka vidare skyddade och känsliga personuppgifter om Landstingets patienter när dessa betalat med kontokort till Landstinget. Någon eller några på Landstinget har alltså bestämt att uppgifter om GE:s vårdbesök och hälsa ska röjas till utomstående när han betalat med kort till Landstinget.
58. Landstinget ska därför hållas skadeståndsansvarigt gentemot GE enligt 3 kap. 1 § p. 3 SkL.

Europakonventionen

59. I och med att inskränkningen av GE:s personliga integritet varit olaglig och alltså gjorts utan stöd i lag har Landstinget även kränkt GE:s rätt till privatliv enligt art. 8 i Europakonventionen, eftersom laglighetsrekvisitet inte varit uppfyllt. Det kan tilläggas att inskränkningen inte heller i ett demokratiskt samhälle varit nödvändig med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välstånd eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.
60. Överträdelser av Europakonventionen är en självständig ansvarsgrund. I NJA 2007 s. 584 befanns staten vara skadeståndsskyldig för en överträdelse av art. 8 i Europakonventionen. Vidare har i NJA 2009 s. 463 en kommun ansetts kunna åläggas att betala skadestånd även utan särskilt lagstöd för överträdelse av Europakonventionen i verksamhet kommunen svarat för. Skadeståndsansvar har därmed uppstått för Landstinget även enligt art. 8 i Europakonventionen.

Kränkningen har varit allvarlig

61. I NJA 2013 s. 1046 uttalade Högsta domstolen att i likhet med vad som gäller inom den allmänna skadeståndsrätten är syftet med kränkingsersättning vid överträdelser av personuppgiftslagens regler att

ersättningen ska kompensera känslor hos den skadelidande och ge upprättelse. Ersättningen ska bestämmas utifrån en bedömning av den kränkning som typiskt sett kan anses ha uppkommit.

62. Som Justitiekanslern (JK) har anfört, med stöd av propositionen till PuL, ska man vid bedömningen av allvarhetsgraden lägga vikt vid om det har varit fråga om behandling av personuppgifter av känslig art, om det funnits risk för otillbörlig spridning av uppgifterna och om den felaktiga behandlingen fått eller kunnat få några beaktansvärda negativa konsekvenser för den registrerade (se JK:s beslut den 2 mars 2011 dnr 8156-09-40 och prop. 1997/98:44 s. 143 ff). En genomgång av JK:s praxis visar att det i princip är tillräckligt att någon av dessa faktorer föreligger för att ersättning ska utgå (Chamberlain, J, Registerskador – Om statens skadeståndsansvar vid felaktig behandling av personuppgifter, Examensarbete i civilrätt, särskilt skadeståndsrätt, Juridiska institutionen vid Uppsala universitet, höstterminen 2014 – Chamberlain tilldelades pris för bästa examensarbete vid Uppsala universitet 2015).
63. I GE:s fall rör det sig sammantaget om en allvarlig kränkning. Som framgår av Bilaga 3 har Västerbottens läns landsting vid minst 27 tillfällen behandlat GE:s uppgifter i strid med lag. Vid samtliga tillfällen har det varit fråga om behandling av personuppgifter av känslig art. Vid 13 av dessa tillfällen har Landstinget röjt uppgifter om att GE vänt sig till psykiatrin, en uppgift som är särskilt känslig ur integritetssynpunkt. Behandlingen har i vart fall inneburit att betaltjänstleverantören och GE:s bank har fått kännedom om när och var han uppsökt vård. Det är möjligt att fler uppgifter har röjts i samband med kontokortsbetalningen. Det är också möjligt att fler har fått tillgång till uppgifterna. Det är även möjligt att GE:s bank påverkats av informationen inför förhandlingar om exempelvis lånevillkor.
64. Landstingets behandling och röjande av GE:s personuppgifter strider inte bara mot de grundläggande kraven på behandling av personuppgifter i PuL (9 § pp. e och f) utan även mot OSL (25 kap. 1 §) och Europakonventionen (art. 8). Att skadestånd i fallet även kan utgå enligt SkL och Europakonventionen bidrar till att graden av allvar ökar. Det rör sig dessutom om ett systemfel som kunde ha rättats till av Landstinget vid

flera tillfällen, inte minst i samband med att frågan varit uppe till debatt i landstingsfullmäktige i oktober 2010. Lagbrotten har inte berott på enstaka misstag eller på den mänskliga faktorn, vilket ökar allvarhetsgraden av kränkningen ytterligare.

65. GE har upplevt ett stort obehag och känt sig utlämnad varje gång han sett att hans bank fått uppgifter om när och var han sökt vård. Särskilt illa berörd blev GE när han såg att banken hade information om att och när han uppsökt psykiatri eftersom den uppgiften är särskilt privat. Känslorna av olust och obehag förstärktes efter att Landstinget på högsta beslutande nivå valt att ignorera de problem för den personliga integriteten som Landstingets behandling av personuppgifter vid kontokortsbetalningar har inneburit.
66. Enligt NJA 2013 s. 1046 är tanken att ersättningen enligt 48 § PuL ska vara ägnad att ge den kränkte en adekvat känsla av upprättelse. Kränkingsersättning bör därför i GE:s fall utgå med 10 000 kr för den kränkning han har fått utstå.

Sammanfattning av rättsliga grunder

67. Landstinget har kränkt GE:s rätt till personlig integritet och rätt till privatliv genom att behandla hans personuppgifter i strid med 9 § pp. e och f PuL, bryta mot sekretessen i strid med 25 kap. 1 § OSL och begå en överträdelse av art. 8 i Europakonventionen.
68. GE begär ersättning enligt 48 § PuL, 3 kap. 1 § p. 3 SkL och art. 8 i Europakonventionen. Kränkningen har varit allvarlig.

Bevisning

69. Då sakomständigheterna torde vara ostridiga begärs anstånd med att lämna in bevisuppgift till dess att det är klart vilka omständigheter som är stridiga i målet.

Målets fortsatta handläggning

70. Målet bör handläggas som ett så kallat småmål och GE hemställer om att tingsrätten utfärdar stämning och förelägger Landstinget att inkomma med svaromål vid äventyr av tredskodom. Vidare hemställer GE om att tingsrätten efter det att svaromål inkommit omgående sätter ut målet till muntlig förberedelse.

Som ovan

Alexandra Gillström

Sebastian Scheiman

Bilageförteckning

Bilaga 1: Kärandens personuppgifter

Bilaga 2: Fullmakt

Bilaga 3: Kontoutdrag fr.o.m. 2008-10-30

Bilaga 4: Kontoutdrag år 2004

Bilaga 5: Landstingsstyrelsens förslag till beslut om kontokortsbetalning

Bilaga 6: Landstingsfullmäktiges beslut om kontokortsbetalning

Bilaga 7: Begäran om ersättning av Västerbottens läns landsting

Bilaga 8: Västerbottens läns landstings svar på begäran om ersättning